

Міністерство освіти і науки України
ВСП Інститут інноваційної освіти
«Київського національного університету будівництва і архітектури»

Затверджено

Вченою радою ВСП ІНО КНУБА
протокол від 2019 р. № _____

Голова вченої ради

Никитюк О.А.

СИЛАБУС

Конфліктологія і психологія управління

Назва дисципліни

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)
(назва освітнього рівня)

галузь знань
адміністрування
спеціальність
адміністрування
спеціалізація
адміністрування
освітня програма
адміністрування
мова навчання

281. Публічне управління та
281. Публічне управління та
281. Публічне управління та
Публічне управління та
українська

Силабус навчальної дисципліни «Конфліктологія і психологія управління» розроблений на підставі програми навчальної дисципліни «Конфліктологія і психологія управління», затвердженої на засіданні Методичної комісії (протокол від «02» 09 2019 р. № 3) та Вченої ради (протокол від «18» 09 2019 р. № 8).

Розробник Новикова І.В. д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії (протокол від « 02-09 » 2019 р. № 4).

Голова навчально - методичної комісії / Новикова І.В.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Конфліктологія і психологія управління» є формування у слухачів вмінь психологічного аналізу особистостей та міжособистих взаємин у групах, визначення засобів оптимального впливу на працівників для створення належного соціально-психологічного клімату в колективі; набуття практичних навичок у вирішенні конфліктів та вмінь контролювати конфліктну ситуацію, а також вмінь позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати.

1.2 Основні завдання вивчення дисципліни полягають в теоретичній та практичній підготовці слухачів фаху з питань:

- теоретико-методологічних основ психології управління як науки;
- психології особистості в сфері професійної діяльності;
- психології управлінської діяльності;
- психологічних закономірностей і особливостей функціонування групи і колективу;
- психологічних особливостей спілкування і взаємодії в організації;
- психології керівного впливу;
- психології конфлікту.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми слухачі повинні знати:

- теоретичні засади психології управління як науки (предмет, об'єкт, методологічні принципи та методи, завдання, зв'язок з конфліктологією);
- психологічну сутність особистості (її структуру, властивості, особливості розумових процесів, психічних станів та їх виявлення);
- психологічні особливості управлінської діяльності (за предметом, за змістом, за процесом, за результатом);
- психологію трудового колективу як об'єкта управління і суб'єкта діяльності;
- психологічні особливості спілкування і взаємодії в процесі спільної діяльності;
- психологічні особливості виникнення, розв'язання та запобігання конфліктам в організації.

Уміти:

- розкрити статусні характеристики психології управління як науки та її зв'язок з іншими науками;
- пояснити відмінність понять «індивід», «особистість»; «індивідуальність»;
- розкрити зміст поняття особистість;

- пояснити, в чому вбачає специфіку управлінської діяльності психологічна наука;
- розглядати спілкування в єдності трьох сторін: як обмін інформацією, як взаємодія, як сприймання людини людиною;
- оцінювати стан соціально-психологічного клімату в колективі та вносити відповідні корективи щодо його оптимізації;
- здійснювати управлінське втручання в процес запобігання, втручання і розв'язання конфліктних ситуацій.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів:	Галузь знань: 281 <i>«Публічне управління та адміністрування»</i>	Вибіркові	
Модулів:	Спеціальність 281 <i>«Публічне управління та адміністрування»</i>	Курс	
Змістовних модулів:			
Індивідуальне науково-дослідне завдання: (контрольна робота) -		Семестр	
Загальна кількість годин:			
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: самостійної роботи студента:	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>бакалавр</i>	30	
		Практичні	
		30	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		90	
		Індивідуальні завдання: (контрольна робота)	
		Вид контролю: залік	

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології управління

Тема 1. Психологія управління як наука

Психологія управління як *галузь психологічної науки*, як самостійна галузь прикладної психології, як система знань стосовно психологічних факторів, що забезпечують ефективну діяльність менеджера, психології мотивації людей в процесі їх діяльності, особливостей групової поведінки і міжособистісних стосунків. Місце психології управління в системі наукових знань.

Об'єкт психології управління. *Управлінська діяльність* як специфічна професійна діяльність. Психологічний зміст управлінської діяльності. Причини зростання ролі психологічного аспекту в процесі управління.

Предмет психології управління. *Рівні виявлення предмету* в психології управління: психологічний аспект діяльності керівника, психологічний аспект діяльності організації як об'єкта управління і суб'єкта діяльності, психологічний аспект взаємодії керівника з членами організації.

Основні завдання психології управління.

Структура, функції, основні принципи та методи, завдання психології управління. Роль психології управління в підготовці управлінських кадрів, в підвищенні ефективності їхньої діяльності.

Основні *поняття* психології управління: суб'єкт управління, об'єкт управління, процес управління, функції управління, управлінська діяльність, управлінський вплив, управлінська взаємодія тощо.

Передісторія та історія становлення психології управління як науки.

Тема 2. Психологія управлінської діяльності

Управлінська діяльність як об'єкт психології управління. Поняття «*діяльність*» у психологічній науці. Активність і діяльність. Психологічна *структура* людської діяльності. Основні *види діяльності*: праця, навчання, гра. Зовнішній та внутрішній компоненти діяльності. Основні структурні компоненти діяльності. Основні засоби реалізації діяльності. *Професійна діяльність*: поняття, сутність, загальна характеристика. *Психологічна структура професійної діяльності*. *Професіографія*.

Управлінська діяльність як різновид професійної діяльності. Основні *завдання* управлінської діяльності. Психологічний *зміст* управлінської діяльності. *Предмет* управлінської праці. *Засоби* управлінської праці. *Результат* управлінської праці. Психологічна *структура* управлінської діяльності. Специфічні особливості управлінської діяльності: за предметом, за процесом, за організаційним статусом суб'єкта, за умовами здійснення.

Статусні особливості управлінської діяльності. *Низовий рівень*

управління та його психологічна характеристика. *Середній рівень* управління та його психологічна характеристика. *Вищий рівень* управління та його психологічна характеристика. Культура управління: поняття, зміст. *Управлінська діяльність в кризових ситуаціях.*

Тема 3. Поняття особистості в психології

Поняття «індивід», «людина», «особистість», «індивідуальність» та їх взаємозв'язок. Особистість як соціалізована людина. Діяльність, спілкування і самосвідомість – основні сфери соціалізації. Основні психологічні характеристики особистості: стійкість структури, єдність компонентів, активність в поведінці. *Психологічна структура особистості.*

Психічні властивості особистості та їх вияви у поведінці, діяльності, спілкуванні. *Самосвідомість* як усвідомлення людиною самої себе («Я-концепція»). *Спрямованість* як сукупність стійких мотивів, цілей, потреб, ідеалів, установок. *Здібності* як особливості людини, які дозволяють їй успішно справлятися з тим чи іншим видом діяльності, темперамент та характер.

Поняття про *темперамент* як сукупність динамічних виявів психіки і протікання психічних процесів. Типи вищої нервової діяльності як природна основа темпераменту. Сутність темпераменту. Основні типи темпераменту та їх загальна характеристика: холеричний, сангвінічний, флегматичний, меланхолічний.

Характер як визначальна властивість особистості, як вияв ставлення особистості до діяльності, до оточуючого світу, до себе і до інших людей. Сутність і соціальна зумовленість характеру. Структура характеру. Акцентуація характеру.

Розумові процеси особи. Загальна характеристика відчуття, сприймання, пам'яті, мислення, уяви, уваги, мови та їх вияв у поведінці, діяльності та спілкуванні. Рівень розвитку пізнавальних, емоційно-чуттєвих та вольових психічних процесів, загальних здібностей.

Емоційно-чуттєві психічні процеси особистості як вияв ставлення до оточуючого світу. Загальна характеристика емоцій, почуттів і волі. Управління емоційним станом людини. Психічні стани як характеристика психічної активності людини в певних умовах і в певний проміжок часу. Позитивні та негативні психічні стани. Психічні стани людини та працездатність.

Загальні *здібності* як умова успішного здійснення діяльності. Спеціальні *здібності особистості.* *Психічні утворення особистості* як продукт психічної активності людини: знання, навички, уміння, звички, переконання тощо. *Біографічні характеристики особистості* (вік, стать, соціально-економічний статус, освіта). *«Я-образ» особистості* як система уявлень про себе. Самооцінка: поняття, види, вплив на поведінку.

Змістовний модуль 2. Психологічні аспекти управління в організації

Тема 4. Особистість в організації

Поведінка людини на робочому місці. *Рольова та статусна поведінка* як результат взаємовпливу. Соціальна ідентичність як функція групової належності.

Організаційна поведінка і організаційна культура.

Мотивація особистості. Основні концепції мотивації трудової поведінки. Системи стимулювання, винагороди і покарання як підходи до управління організаційною поведінкою. Філософія винагороди. Гроші як форма винагороди. Проблеми економічного стимулювання. Підходи до стимулювання і моделі організаційної поведінки. Мотиваційні чинники поведінки працівника.

Індивідуальний розвиток в організації: основні підходи в рамках різних моделей організаційної поведінки. *Проблеми* працівників: причини, класифікація, підходи. Особливості дисципліни, культури і етики.

Інновації в організації. *Форми реагування* працівників на впровадження інновацій. Опір організаційним змінам. *Причини та наслідки опору персоналу* в процесі реалізації інновацій. *Індивідуальний опір* змінам: причини, наслідки. *Груповий та організаційний опір* змінам: причини та наслідки.

Стратегії і методи зниження опору персоналу інноваціям. *Феномен інноваційної готовності.* Визначальні фактори інноваційної готовності (індивідуальні особливості персоналу, характеристики організації, особливості впровадження інновацій). *Діагностика інноваційної готовності.*

Вплив негативного ставлення персоналу до інновацій на виникнення деструктивних форм стресу.

Стреси. Вплив стресів на організаційну поведінку. Причини виробничих стресів. Професійне «вигорання»: природа, причини, виявлення та запобігання.

Адаптація персоналу. Основні компоненти адаптації: психофізіологічні, професійні, соціально-психологічні.

Тема 5. Психологія керівника та керівного впливу

Керівник в організації. Керівник як *посадова особа*. Керівник як людина, як особистість, як індивідуальність. Основні теоретичні підходи до особистості керівника в психологічній науці. *Керівництво і лідерство:* діалектика понять і дії. *Теорії лідерства* та їх загальна характеристика: *харизматична теорія або теорія рис, синтетична теорія, ситуативна теорія.*

Особистість в процесі управління. *Психологічні особливості особистості керівника.* Внутрішні фактори управління (психічні процеси, психічні стани, властивості особистості). Специфіка психічних пізнавальних процесів в управлінській діяльності. *Сприймання* як

соціальна перцепція. Субординаційна та координаційна соціальна перцепція. Особливості сприймання керівником підлеглих. Особливості сприймання керівника підлеглими. Ефекти та феномени соціальної перцепції в управлінні.

Особливості мнемічних процесів в управлінні. Поняття про мнемічні процеси. Специфіка мнемічних процесів в управлінській діяльності. Оперативна та довготривала пам'ять, особливості виявлення в управлінській діяльності. *Мислення* та його специфіка в діяльності керівника. Характеристика практичного мислення. Управлінські знання, управлінські уміння, управлінські навички. Особливості інтелекту керівника. *Здібності* до управлінської діяльності. Організаторський потенціал керівника: поняття, зміст. Організаторські здібності як основа організаторського потенціалу. Загальноуправлінські здібності та їх загальна характеристика. Основні менеджерські характеристики керівника.

Емоційно-вольове регулювання станів в управлінській діяльності. Поняття стану в психології. Класифікація станів за різними критеріями. Стрес і управління ним в діяльності керівника. Фрустрація і особливості її виявлення. Стійкість до фрустрації. Втолюваність як особливий психічний стан. Емоційне вигорання особистості керівника.

Тип або стиль (типовий стиль) керівництва: поняття, види. *Авторитарний стиль*, специфіка його діяльнісного виявлення. *Демократичний стиль*, специфіка його діяльнісного виявлення. *Ліберальний стиль*, специфіка його діяльнісного виявлення. Орієнтації керівника за ознакою взаємозв'язку з підлеглими.

Авторитет керівника. Поняття авторитету в психологічній науці. Сутність авторитету. Форми виявлення та існування авторитету. Навіювання і наслідування як психологічні механізми спонукального впливу. Форми авторитету керівника: моральний, функціональний і формальний. Моральний авторитет керівника, його природа та значення. Функціональний авторитет керівника, його природа та значення. Формальний авторитет, його природа та значення. Взаємозв'язок авторитету та стилю керівництва. *Псевдоавторитет керівника*: поняття, види.

Мотивація керівника. Домінуючі мотиви діяльності успішного керівника. Поняття внутрішньої мотивації. *Соціально-психологічна компетентність керівника* як основа психологічної підготовки до здійснення управлінської діяльності. Особисті якості, які впливають на ефективність управління. Успішний керівник. Особисті риси успішного керівника. Психологічні фактори успішного керівництва. Залежність успіху від стилю керівництва. Причини неуспішного керівництва. Особисті і професійні кризи. Фрустрація. Поняття стресостійкості.

Засоби психологічного впливу на підлеглих: переконання, навіювання, зараження, наслідування, прохання, примус, маніпуляція. *Мотивація як засіб управлінського впливу*.

Тема 6. Психологія трудового колективу

Трудовий колектив як мала соціальна група. Поняття групи в психології. Загальні характеристики групи: спрямованість, організованість, мікроклімат, референтність і лідерство, активність, інтелектуальна, емоційна і вольова комунікативність. Референтні групи і групи належності. Функції референтної групи.

Основні ознаки малої соціальної групи: взаємодія і взаємовплив, почуття належності до групи, визначення соціальних ролей, відносно тривале існування, наявність емоційних зв'язків, наявність спільних потреб та інтересів. Формування і розвиток малої групи: номінальна, група-асоціація, група-корпорація, колектив (команда).

Основні соціально-психологічні характеристики групи: композиція групи, структура, групові процеси в групі. Соціально-психологічна структура групи: групові цілі, групові інтереси, групові потреби, групова думка, груповий настрій, групові традиції. Статусно-рольова характеристика групи. Офіційні і неофіційні ролі групи. *Групові норми:* поняття, формування, функціонування. *Групові цінності* та ціннісні орієнтації особистості. *Соціально-демографічна структура* групи та її характеристика.

Психологічні механізми життєдіяльності групи. Поняття групової динаміки. Соціально-психологічні явища і процеси. Розвиток групи.

Механізми групового впливу. Процеси керівництва і лідерства. Лідерство в організації. Процес створення мікрогруп. Виникнення неформальних груп. Причини входження працівників в неформальні групи: почуття належності, взаємодопомога, взаємопідтримка і взаємозахист, близьке спілкування та спільність інтересів. Основні характеристики неформальних груп: наявність групового контролю на основі встановлених норм, супротив змінам як загрози їхньому подальшому існуванню, наявність неформальних лідерів. Управління неформальними групами. *Групова згуртованість*, рівні та детермінанти групової згуртованості. Ціннісно-орієнтаційна єдність групи. *Психологічна сумісність* працівників як показник згуртованості, її форми: спрацьованість, рольова сумісність, структурна сумісність. Вплив групи на особистість. *Груповий тиск.* Конформізм та нонконформізм: поняття, умови визначення. Колективізм та егоїзм. Індивідуалізація та деіндивідуалізація. Поняття соціальної фасилітації і соціальної інгібіції. Ефект соціальної лінії, умови його виникнення.

Соціально-психологічний клімат як стан групової психіки, як інтегральна соціально-психологічна характеристика. Фактори, що обумовлюють стан соціально-психологічного клімату. *Фізичні фактори*, їх характеристика. *Особистісні, психологічні фактори*, їх характеристика. *Соціально-психологічні фактори*, їх характеристика. *Організаційно-управлінські фактори*, їх характеристика. *Соціальні фактори*, їх характеристика. Функції соціально-психологічного клімату: регулююча,

ціннісно-орієнтована, накопичення інформації. Вплив особистості на соціально-психологічний клімат. Вплив соціально-психологічного клімату на особистість. Вплив макросередовища на формування соціально-психологічного клімату. Прийоми *оптимізації соціально-психологічного клімату*.

Тема 7. Спілкування в організації

Поняття «спілкування» в психології.

Спілкування як комунікація або комунікативна сторона спілкування. Вербальні та невербальні засоби спілкування, їх роль і значення в діловій комунікації. *Комунікативні позиції:* відкрита, закрита, відсторонена. *Міжособистісний простір* і його вплив на ефективність спілкування. *Слухання*, його види (критичне, емпатійне, нереклексивне, рефлексивне). Основні прийоми ефективного слухання. *Комунікативні бар'єри* та основні причини їх виникнення. *Комунікативна компетентність* керівника: поняття, сутність. *Комунікативна культура* керівника. *Комунікативні уміння і навички* в управлінській діяльності. *Форми ділової комунікації* : ділова бесіда, співбесіда, ділові переговори, ділові наради і зібрання, презентації, прес-конференції, неформальні ділові зустрічі.

Спілкування як взаємодія. Види взаємодії: *співробітництво* (кооперація, пристосування, згода) та *суперництво* (конкуренція, конфлікт, опозиція). Основні *стилі взаємодії* (ритуальний, імперативний, маніпулятивний, гуманістичний). *Форми поведінки особистості у міжособистісній взаємодії.* Позитивні форми взаємодії: атракція, дружба, альтруїзм, любов. Негативні форми взаємодії: агресія, упередженість, обман, егоїзм, конфлікт. *Способи психологічно впливу* в процесі взаємодії: переконання, наслідування, зараження, навіювання, маніпуляція. *Міжособистісний вплив як процес і результат зміни* одним індивідом поведінки, установок, намірів, уявлень і оцінок іншого.. Види міжособистісного впливу: психологічний, особистісний, функціонально-рольовий, комунікативний.

Спілкування як соціальна перцепція або як сприймання, розуміння і оцінка людини людиною. Психологічні механізми соціальної перцепції: ідентифікація, емпатія, рефлексія. Ефекти соціальної перцепції: новизни, стереотипізації, ореола, поблажливості, очікування тощо. *Каузальна атрибуція.* Можливі помилки атрибуції. *Фундаментальна помилка атрибуції.* *Атракція як явище взаємного притягування.* Зовнішні фактори атракції: фактор емоційного стану, фактор просторової близькості. Внутрішні фактори атракції: фізична привабливість, стиль спілкування, схожість, доповнення, підтримка. *Перцептивна компетентність керівника.*

Тема 8 Конфлікт як соціально психологічне явище

Конфліктна ситуація та конфлікт. Об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення конфліктних ситуацій. Види конфліктів. Модель процесу конфлікту. Теорія втручання. Силкові стосунки в організаціях.

Дисципліна як засіб запобігання конфлікту, Аналіз конфліктної ситуації. Структурні та особистісні методи управління конфліктною ситуацією.

Стилі поведінки в конфліктній ситуації. Методи подолання конфліктів. Переговори.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 3. Поняття особистості в психології

Практичне заняття

Психодіагностика особистості слухача на придатність до управлінської діяльності (за окремим планом)

Література: [1,5,17,19,44]

Тема 5. Психологія керівника та керівного впливу

Практичне заняття (інтерактивна форма)

Мета: Практика вирішення психологічних управлінських задач

Література: [1,5,34,35,70,78]

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Психологія управління як наука Пояснити зв'язок психології управління з психологією та управлінням	14
2	Тема 2. Психологія управлінської діяльності Скласти перелік особливостей управлінської діяльності, виходячи з психологічної теорії	10
3	Тема 3. Поняття особистості в психології З'ясувати сутність понять «людина», «особистість», «індивідуальність» та встановити залежність між	10
4	Тема 4. Особистість в організації Встановити причини психологічного спротиву працівників нововведенням керівника	12
5	Тема 5. Психологія керівника та керівного впливу Пояснити, чи передбачає роль керівника застосовувати маніпулятивний вплив на підлеглих?	12
6	Тема 6. Психологія трудового колективу Пояснити, чим відрізняється поняття «трудова колектив» в теорії управління і в психології управління	10
7	Тема 7. Спілкування в організації Назвіть основні чинники неефективного спілкування в організації за місцем Вашої роботи	12
8	Тема 8. Конфлікт як соціально психологічне явище З'ясуйте, чи можуть виникати в організації конфлікти з вини керівника?	10

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (контрольна робота для заочної форми навчання)

ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

- 7.1. Контрольна робота виконується державною (українською) мовою.
- 7.2. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 15 сторінок комп'ютерного тексту**. Контрольна робота має бути оформлена належним чином
- 7.3. Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

ПОРЯДОК ЗАРАХУВАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

- 7.4. Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Оцінка ECTS	Оцінка у національній шкалі	Бали за ECTS
A (відмінно)	5 (відмінно)	47 – 50
B (дуже добре)	4 (добре)	44 – 46
C (добре)		40 – 43
D (задовільно)	3 (задовільно)	35 – 39
E (достатньо)		30 – 34
FX (незадовільно) з можливістю повторного складання	2 (незадовільно)	18 – 29
F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням		1-17

- 7.5. У разі отримання студентом незадовільної оцінки, останній повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установленій викладачем строк.
- 7.6. Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, **не допускається до семестрового контролю з дисципліни.**

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Психологія управління як наука
2. Управлінська діяльність як специфічна професійна діяльність
3. Менеджер як суб'єкт управління
4. Особистість як об'єкт управління
5. Мала соціальна група як об'єкт управління

6. Соціально-психологічні особливості особистості керівника
7. Імідж керівника
8. Стили керівництва людьми
9. Влада як регулятор управлінської діяльності
10. Здібності до управлінської діяльності
11. Особливості інтелекту керівника
12. Самоменеджмент керівника
13. Психологічні особливості управлінських рішень
14. Психологічні особливості функції контролю
15. Психологія прийняття управлінських рішень
16. Психологічні основи переговорного процесу
17. Психологічні особливості впровадження інновацій
18. Особливості управлінського спілкування
19. Форми ділового спілкування
20. Способи управлінського впливу

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ. В процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються оглядові лекції та лекція-діалог, психодіагностика особистості, візуалізація курсу (інтерактивна дошка та слайди).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. Поточне тестування, контрольні роботи онлайн за відповідними модулями, оцінка за активність в аудиторних заняттях, оцінка за контрольну роботу, підсумкова оцінка.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СЛУХАЧІ

Поточне тестування, самостійна та контрольна робота	Підсумковий тест	Сума
50	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно (A)**;

82-89 балів – **добре (B)**;

75-81 балів – **добре (C)**;

68-74 балів – **задовільно (D)**;

60-67 балів – **задовільно (E)**;

35-59 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ. Методичне забезпечення викладання дисципліни «Психологія управління» складають робоча програма навчальної дисципліни, програма нормативної навчальної дисципліни, комплексні контрольні завдання (тести), візуальна презентація курсу, набір інтерактивних вправ і завдань., методик

12. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Психологія управління як наука
2. Об'єкт та предмет психології управління
3. Взаємозв'язок психології управління з психологією та теорією організації
4. Управління як об'єкт психології управління
5. Предмет психології управління та рівні його виявлення
6. Основні завдання психології управління
7. Основні поняття психології управління
8. Поняття діяльності в психологічній науці
9. Професійна діяльність: поняття, структура
10. Психологічний зміст управлінської діяльності
11. Психологічні особливості діяльності керівників нижчого рівня
12. Психологічні особливості діяльності керівників нижчого рівня
13. Психологічні особливості управлінських рішень
14. Психологічні особливості реалізації функції контролю
15. Культура управління: поняття, виявлення
16. Поняття «людина», «особистість», «індивідуальність»: зміст, взаємозв'язок
17. Поняття особистості в психологічній науці
18. Структура особистості
19. Психологічні властивості особистості та їх загальна характеристика
20. Темперамент людини і його роль в управлінській діяльності
21. Характер та його значення для людини
22. Розумові процеси та їх особливості в управлінській діяльності
23. Інтелект керівника та його особливості
24. Емоційні стани людини: поняття, виявлення, вплив на поведінку
25. Типові емоційні стани в управлінській діяльності
26. Загальні та спеціальні здібності людини
27. Керівництво і лідерство в управлінні
28. «Я-концепція» та «Я-образ» особистості
29. Рольова та статусна поведінка особистості
30. Мотивування та стимулювання: спільне, відмінне
31. Психологічні природа мотивації
32. Індивідуальний розвиток в організації
33. Форми реагування працівників на впровадження інновацій
34. Індивідуальний та груповий спротив зміна та інноваціям: причини, наслідки
35. Поняття «трудовий колектив» в теорії організації і психології
36. Поняття та ознаки малої соціальної групи
37. Основні соціально-психологічні характеристики групи
38. Психологічні механізми життєдіяльності групи
39. Процес групового тиску та його значення

40. Поняття конформізму та нонконформізму
41. Соціально-психологічний клімат та фактори, що його обумовлюють
42. Поняття спілкування в психологічній науці
43. Комунікативна сторона спілкування та її загальна характеристика
44. Форми ділової комунікації
45. Спілкування як взаємодія
46. Види конструктивної взаємодії
47. Види деструктивної взаємодії
48. Способи психологічного впливу в процесі взаємодії
49. Спілкування як сприймання людини людиною
50. Каузальна атрибуція: поняття, значення
51. Бар'єри спілкування
52. Конфлікт як соціально-психологічне явище
53. Конфлікт як соціально-психологічний процес
54. Природа конфлікту
55. Модель конфлікту
56. Стили поведінки у конкретній конфліктній ситуації
57. Методи подолання конфліктів
58. Причини виникнення конфліктів з вини керівника
59. Причини виникнення конфліктів з вини підлеглих
60. Психологічні основи переговорного процесу

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. *Власова О.І.* Соціальна психологія організацій і управління. Підручник. – К.: ТОВ «Кондор», 2010. – 398с.
2. *Жариков Е.С.* Психология управления. Книга для руководителя и менеджера по персоналу. – М.: МЦФЭС, 2002. – 512с.
3. *Іванова І.В.* Менеджер – професійний керівник: Навч. посіб. – К.: Київський нац. торг.-екон. ун-т., 2001. – 107с.
4. *Кабаченко Т.С.* Психология управления. Учебное пособие. М.: Педагогическое общество России, 2005. – 384с.
5. *Карпов А.В.* Психология менеджмента: Учебное пособие. – М.:Гардарики, 2005. – 584с.
6. *Карамушка Л.М.* Психология управления: Учеб. пособ. – К.:Миллениум, 2003. – 344с.
7. *Кулінич І.* Психологія управління. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: Вид-во «Знання», 2008. – 292с.
8. *Мельник Л.П.* Психологія управління: Курс лекцій – 2-ге вид., стереотип. - К.: МАУП, 2002. – 176с.
9. *Машков В.Н.* Психология управления: Учебное пособие, 2-е изд. – М.: Издательство Михайлова В.А., 2002. – 256с.
10. *Никифоров Г.С.* Психология менеджмента: Учебник для вузов. – 2-е изд., доп. и перераб. – СПб., Питер, 2004. – 639с.
11. *Орбан-Лембрик Л.Е.* Психологія управління. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2003. – 567с.
12. *Самыгин Л.Д.* Психология управления: Учебное пособие – Ростов на Дону, Изд-во ФЕНИКС, 1997. – 505с.
13. *Урбанович А.А.* Психология управления: Учебное пособие. – Мн.: Харвест, 2003. – 640с.
14. *Цимбалюк І.* Психологія управління. Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2008. – 624с.
15. *Чередниченко І.П., Тельных Н.В.* Психология управления.- М.: Изд-во Феникс, 2004. – 608с.

ДОДАТКОВА

16. *Абульханова-Славская К.А.* Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991. – 301с.
17. *Агапов В.С.* Сущностная характеристика Я-концепции // Психология Я-концепции: методология, теория, структура; хрестоматия. – М.: МГСА, 2002. – 230с.
18. *Аксёненко Ю.Н., Каспарян В.Н., Самохин С.И., Суханов О.И.* Социология и психология управления. – Ростов н/Дону.: Изд-во ФЕНИКС, 2001. – 512с.

19. *Алексеев А.А., Громова Л.А.* Психогеометрия для менеджера. – Л.: Знание, 1991. – 164с.
20. *Аминов И.И.* Психология делового общения. – М.: Омега-Л, 2006. – 304с.
21. *Андреева Г.М.* Социальная психология. Учебник для высших учебных заведений. – 6-е изд. испр. и доп. – М.: Аспект- Пресс, 2010. – 368с.
22. *Аникин Б.А.* Высокий менеджмент для руководителя: Учебное пособие. М.: ИНФРА-М, 2000, - 136с.
23. *Атватер И.* Я Вас слушаю: (Советы руководителю как правильно слушать собеседника). / Сокр. Пер. С англ. – 2-е изд. – М.: 1988. – 110с.
24. *Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В.* Психология управления. – Харьков: ООО «Фортуна-Пресс», 1998. – 464с
25. *Барнард Ч.* Функции руководителя. – Челябинск: Социум, 2009. – 333с.
26. *Бороздина Г.* Психология делового общения. Учебное пособие. 2-е изд. – М.: Инфра-М, 2008. – 295с.
27. *Вересов Н.Н.* Психология управления. Учебное пособие. – М.: Издательство МОДЭК, МПСИ; Воронеж: Изд-во НПО «Модэю», 2001. – 224с.
28. *Вилюнас В.К.* Психология развития мотивации. – М.: Издательство МГУ, 1996. – 288с.
29. *Вудкок М., Френсис Д.* Раскрепощённый менеджер: Для руководителя практика. / Пер. с англ. – М.: 1999. –
30. *Волгогонова О.* Управленческая психология. М.: Инфра-М, 2008. – 312с.
31. *Гаєвський Б.А.* Основи науки управління: Навч. посібник. – К.: МАУП, 1997. – 112с.
32. *Головаха Е.И., Панина Н.В.* Психология человеческого взаимопонимания. – К.: Политиздат Украины, 1989. – 189с.
33. *Гримак Л.П.* Резервы человеческой психики: Введение в психологию активности. – М.: Политиздат, 1987. – 286с.
34. *Джини Грехем Скотт.* Конфликты и пути их преодоления. – К.: Внешторгиздат, 1991. – 200с.
35. *Евтихов О.В.* Психология управления персоналом: теория и практика. СПб.: Речь, 2010. – 319с.
36. *Евтихов О.* Стратегии и приёмы лидерства. Теория и практика. – СПб.: Речь, 2007. – 238с.
37. *Егоршин А.П.* Мотивация трудовой деятельности. Уч. пособ. – К.: ТОВ «Кондор», 2011. – 378с.
38. *Ильин Е.Н.* Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2000. – 512с.
39. *Козлов В., Козлова А.* Конфликт: участвовать или создавать. – М.: Изд-во ЭКСМО, 2009. – 304с.
40. *Кредісов А.І., Панченко Є.Г., Кредісов В.А.* Менеджмент для керівників. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 556с.

41. *Кричевский Р.Л.* Если Вы руководитель... Элементы психологии менеджмента в повседневной работе. – М.: Дело, 1998. – 400с.
42. *Кричевский Р.* Психология лидерства. – М.: Статут, 2007. – 607с.
43. *Кричевский Р.* Социальная психология малой группы. – М.: Альфа-Пресс, 2006. – 416с.
44. *Литвак М.Е.* Командовать или Подчиняться? – М.: Изд-во Феникс, торговый дом, 2010.
45. *Лозниця В.С.* Психологія менеджменту: Навчальний посібник – К.: КНЕУ, 1997. – 248с.
46. *Мананикова Е.И.* Психология управления. Учебное пособие. 2-е изд. – М.: Дашков и Ко, 2009. – 320с.
47. *Мелибруда Е.* Я-ТЫ-МЫ: Психологические возможности улучшения общения: Пер. с польск. – М.: Прогресс, 1986. – 256с.
48. *Морозов А.А.* Управленческая психология. 3-е изд. – М.: Академический проспект, 2006. – 287с.
49. *Немов Р.* Социальная психология. Краткий курс. – СПб.: Питер, 2008. – 208с.
50. *Ниренберг Дж., Калеро Г.* Читать человека – как книгу: сокр. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1998. – 48с.
51. *Оделов Ю.* Мотивация персонала. – М.: Альфа-Пресс, 2010. – 640с.
52. *Парыгин Б.Д.* Социально-психологический климат коллектива. – М.: Наука, 1981. – 192с/
53. *Парыгин Б.Д.* Социальная психология. Проблемы методологии, истории и теории. – СПб.: ИГУП, 1999. – 592с.
54. *Практикум по психологии профессиональной деятельности и менеджмента:* Учебное пособие, 2-е изд. – СПб.: 2001. – 448с.
55. *Приймак В.* Прийняття управлінських рішень. Навчальний посібник. – К.: Атика, 2008. – 240с.
56. *Розанова В.А.* Психология управления. Учебное пособие – М.: ЗАО «Бизнес-школа» «Интел-синтез». -1999. – 352с.
57. *Розанова В.А.* Психология управленческой деятельности. Учебно-практическое пособие. – М.: Изд-во «Альфа-Пресс», 2006. – 264с.
58. *Райгородский Ю.* Психология руководства. Учебное пособие для факультетов: психологических, экономических и менеджмента. – М.: БАХРАХ-М, Издательский дом, 2005. – 768с.
59. *Райгородский Д.* Психология делового общения. Хрестоматия. Учебное пособие. – Самара: Бахрах-М, 2006. – 784с.
60. *Рамедик Д.М.* Управленческая психология. – М.: Изд-во ИНФРА-М, 2006. – 256с.
61. *Роббер М.-А., Тильман Ф.* Психология индивида и группы: Пер. с фр. – М.: Прогресс, 1988. – 256с.
62. *Рогов Е.* Психология группы. Учебное пособие. – М.: Владос, 2007. – 430с.
63. *Розанова Н.* Психологи управленческой деятельности. Учебно-практическое пособие. – М.: Альфа-Пресс, 2006. – 264с.

64. *Савельєва В.С.* Психологія управління: Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2005. – 320с.
65. *Самыгин С., Никуленко Т.* Психология управления для студентов вузов. – М.: Изд-во: Феникс, Торговый дом, 2008. – 198с.
66. *Селье Г.* Стресс без стресса. – М.: Прогресс, 1979. – 123с.
67. *Скібіцький О.В.* Лідерство та стиль роботи менеджера. Навч. пос. – К.: ТОВ»Кондор». – 2009. – 192с.
68. *Стариков И.* Психология взаимопонимания в конкретных ситуациях. – К.: ЦУЛ, 2010. – 288с.
69. *Тонаев В., Карнаух И.* Практическая психология управления: Типология на работе и дома: Изд. 3, перераб. и доп. – М.: Изд-во Феникс, Торговый дом, 2010. – 476с.
70. *Трусь А.* Управленческие решения: психологический аспект. – Мн.: Издательство Гревцова, -144с.
71. *Туленков М.В.* Сучасні теорії менеджменту: Навч. посіб. – К.: Каравелла, 2007. – 304с.
72. *Херцберг Ф.* Мотивация в работе. – М.: Вершина, 2007. – 207с.
73. *Чалдина Р.* Психология влияния., 5-е изд. - СПб.: Питер, 2009. –304с.
74. *Чередниченко И.П., Тельных Н.В.* Психология управления. –Ростов на Дону, Феникс, 2004. – 608с.
75. *Шейнов В.П.* Скрытое управление человеком (Психология манипулирования). – М.: ООО « Издательство АСТ», Мн.: Харвест, 2001. – 848с.
76. *Шейнов В.* Искусство управлять людьми. – М.: Издательство АСТ, Мн.: Харвест, 2005. – 511с.
77. *Шейнов В.* Психология лидерства, влияние власти. – Мн.: Харвест, 2008. – 656с.
78. *Шепель В.М.* Настольная книга бизнесмена и менеджера (Управленческая гуманиторология). – М.: 1984. – 240с.
79. *Шикун А.Ф., Филинова И.М.* Управленческая психология. Учебное пособие. – М.: Аспект-Пресс, 2003. – 336с.